

Böröcz András

Transport

Az utóbbi húsz évben folyamatosan foglalkoztat a holokauszt. Az azóta is folyamatosan működő antiszemitizmus ellen mint művész munkáimmal és nyilatkozataimmal többször is állást foglaltam. A zsidó kultúra megőrzése, a történelmi események feldolgozása és értelmezése alapvetően fontos az új magyar demokratikus társadalomnak, amely Európa részének vallja magát.

A holokauszt 60. évfordulója kapcsán két dologgal kezdtem foglalkozni.

Az egyik, hogy tavasszal Budapesten a 2B Galériában László öcsémmel közösen *Waldsee 1944* címmel nemzetközi képzőművészeti kiállítást szerveztünk. (A kiállítás folytatódik, jövő júliusban New Yorkban lesz bemutatva a Hebrew Union College-ban, ez alkalomból kiadvány készül a részt vevő művészek alkotásaival, szövegeivel.) „Ez az ügy sínen van!”

A másik „ügy” a *TRANSPORT* (aminek majd sínen kell lennie).

Mindenféle felkérés és pályázat nélkül úgy éreztem, hogy egy köztéri szobrot kell készítenem ebben a témában! Meg kellett magam győzni arról, hogy a Kelet-Európában lejáratos és kompromittált köztéri szobrászat megújulhat. (Talán általam is.)

A tervezett műről: 2003 végén elkészítettem a *Vagon* című szobrot, a későbbi mű vázlatát. A *Vagon* a purim témájú szobraimnak a folytatása, az ehhez az ünnephez használható kinetikus „zajkeltőimet” fejlesztettem tovább. A test nélküli, folyamatosan trappoló facipők egy *Vagon*-ba kerültek.

Elképzelésem szerint a *Vagon* egy köztéri *Óra* lesz, amely mindennap azonos időben kinyílik és működésbe lép, illetve trappol! Az 50–100 pár cipő zaja-dübörgése eltér majd a megszórt órajáték-melódiáktól, ugyanúgy, mint a narráció: középkori mesék és mítoszok helyett egy XX. sz.-i rémséget idéznek majd a nap mint nap a semmibe menetelő cipők...

EGY RÖVID HÉT ESEMÉNYEI
FEBRUÁRBAN BUDAPESTEN,
A VAGON ÓRÁVAL
KAPCSOLATOSAN

A Vagont februárban Brooklynból átvittem Budapestre, ahol még aznap este a Vagon Hajóra került! A Dunán a Columbus hajón lett bemutatva barátoknak, hozzáértőknek. Haraszty Edeske is ott volt, aki megígérte, hogy részt vesz majd alkotótársaként az igazi Vagon Óra működési-gépészeti terveinek elkészítésében!

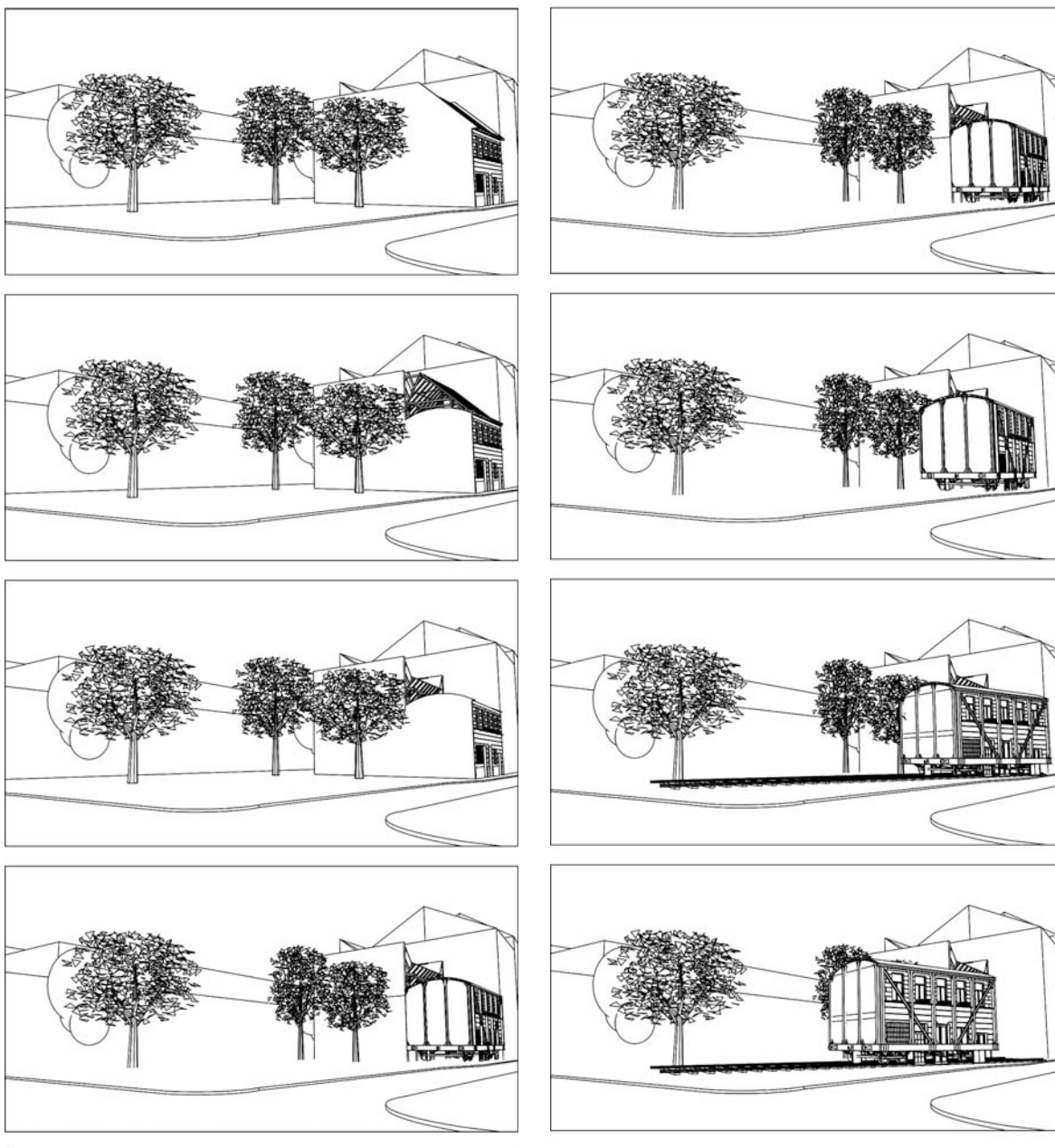
Két nappal később, egy szép kora tavaszi délelőtt a Vagont, mint egy zsúrkocsit betoltam a VII. kerületi polgármester irodájába. A művet ismerttettem és működésbe hoztam. A polgármester azonnal egy helyszínt javasolt, ahová rögtön ki is szálltunk.

A Kazinczy és Király utca sarkán lévő romos játszóteret mutatták meg, ezt a teret a közeljövőben rendezik, itt lenne a megfelelő hely a Vagonhoz!

„Mi lesz ezzel a házzal?” – kérdeztem Hunvald polgármester urat a közvetlenül a tér mellett található, viszonylag kis, egyemeletes épületre mutatva (amiben kb. tizenöt éve már jártam, ugyanis ott működött és még ma is ott működik a híres Wichmann Kocsma).

„Valószínűleg le lesz bontva” – volt a válasz. Ezen meglepődtem, hogyan lehet egy ilyen régi épületet lebontani?

Azonnal építészet kerestem, és másnap eljuttattam Rajk Lászlóhoz. Rajkkal régóta ismerjük és kölcsönösen tiszteljük egymást, de még nem dolgoztunk közösen. Egyszerűen lerohantam az ötletemmel.

A téma nem állt tőle távol: ebben az időszakban kulminált a munkája az auschwitzi magyar holokausztkiállítás tervezésével kapcsolatban.

Rajk részletesen ismertette az auschwitzi munkáját (ami nekem nagyon tetszett!), és másnap elkezdtünk tervezni.

Megnéztük a teret, Rajk teljesen véletlenül egysaroknyira lakik ettől a helytől és kiválóan ismeri a környéket. Mindenféle ötletet fel- és elvetettünk, a nagy kérdés az volt: milyen építészeti, szcenikai környezetet igényel a *Vagon*

Óra? Aznap éjjel sem tudtam jól aludni, a kérdések, információk rohangásztak az agyamban... Hajnalban felébredtem, és a mű (legalábbis az ötlet), mint egy sugallat előállt:

A Wichmann kocsmáját fel kell emelni egy vasúti futóműre, és aztán egy sínen be kell gurítani a tér közepére! A ház lesz a *Vagon*, és a cipők majd ebben a föld felett „lebegő” házban fognak helyben járni.

Rajkot is felvillanyozta az új elképzelés.

Aznap még – utolsó pesti estémen – a *Vagon* újra megszólalt a 2B Galériában.

Román József 90. születésnapját ünnepeltük a tiszteletére rendezett kiállítással. Román József művészekről írt írásait állítottuk ki az írásokban szereplő művészek munkáival együtt. Én a *Vagont* állítottam ki.

A megnyitón szöveg helyett először László öcsém énekelt, majd felkérte az idős mestert, Jóskát a *Vagon* megszólaltatására! Józsi a *Vagont* nagy élvezettel többször is megtekerte, a cipőknek ott is nagy visszhangjuk volt!

Másnap visszajöttem Brooklynba, mindent elmeséltem a feleségemnek, Robbinnak, aki segített nevet adni a projektnek: TRANSPORT-nak „kereszteltük”.

MI TÖRTÉNT AZÓTA?

A nyári hónapokban Rajk a tervet továbbfejlesztette: a Wichmann Kocsma házát keresztben elvágta, a homlokzati részt mobilizálta-va-

gonosította, a hátsó részt pedig ott hagyta az eredeti helyen. (A látványterv készítésekor derült ki, hogy a homlokzat aranyai szinte megegyeznek egy marhavagon arányaival!) Az ott maradó rész és a mobilizált homlokzat is épületmetszetek, és üveggel lesznek majd lezárva. A hátsó épületmetszet remélhetőleg galéria vagy múzeum lesz. Wichmann Tamás is nagyon örül a tervnek, a régi épülettel párhuzamosan a Wichmann Kocsma is újjászületik: remélhetőleg ugyanazon a téren az elmetszett ház mögött épül majd egy új épület a kocsmával...

ÚJ FELADATOK

A művet meg kell ismertetni, el kell fogadtatni, meg kell tervezni, a támogatókat meg kell találni, kivitelezni, átadni, működtetni...

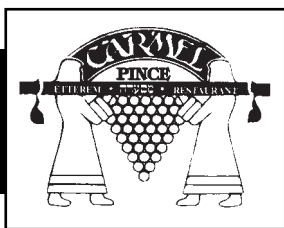
Bizakodom!

LEGYEN A VENDÉGÜNK!

Nemzetközi specialitások • zsidó konyha

• elegáns környezet

• első osztályú kiszolgálás várja Önt a

CARMEL PINCÉBEN

Budapest VII., Kazinczy u. 31.

Nyitva: naponta 12-től 23 óráig

Asztalfoglalás: 3-221-834 M 3-424-585

Légkondicionált étterem